

ዳኞች፡- ተሻገር ገ/ስላሴ
አልማው ወሌ
ዓሊ መሐመድ
አዳነ ንጉሴ
ሙስጠፋ አህመድ

አመልካች፡- አቶ ቴዎድሮስ አማረ ቀረቡ

ተጠሪ፡- አቶ አዲሱ ፍሰሃ ጠባቂ አቶ አባቡ ሞላ ቀረቡ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው የትግራይ ክልል ከፍተኛ ፍ/ቤት የአላማጣ ምድብ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 02693 ህዳር 19 ቀን 2005ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና የሰበር ችሎት መጽናቱ መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲሸርልኝ በማለት አመልካች ያቀረበውን የሰበር አቤቱታ አጣርቶ ለመወሰን ነው። በዚህ ከፍተኛ ፍ/ቤት አላማጣ ምድብ ችሎት ተጠሪ ከሚሽ አመልካች ተከሚ በመሆን ተከራክረዋል።

1. የክርክሩ መነሻ ተጠሪ ያቀረበው ክስ ነው። ተጠሪ ሚች ወ/ሮ አስካለ አርአያ መስከረም 10 ቀን 1993ዓ.ም ከዚህ አለም በሞት ተለይታለች። ሚች ተወላጅና እናትና አባታቸው የሌሉ በመሆኑ በእናት መስመር የተከሚሽ/ አመልካች/ እናት የሆነችው ወ/ሮ አረጋገሽ አርአያ በእናት መስመር የእናቷ ልጅ የሆነችው ወ/ሮ ብርታንጉ ፋንታይ ወራሾች መሆናቸው በወፍላ ወረዳ ፍ/ቤት በመዝገብ ቁጥር 0793 02-06-1993ዓ.ም በሰጠው ውሳኔ ተረጋግጧል። ወ/ሮ ብርታንጉ ፋንታይ የሚች አስካለ አርአያ ወራሽ መሆኑን ካረጋገጠች በኋላ ከዘጠኝ ዓመት በኋላ ህዳር 28 ቀን 2001ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞት ተለይታለች። እኔ የሚች ብርታንጉ ፋንታይ ተተኪ ወራሽ መሆኔ የሰቆጣ ወረዳ ፍ/ቤት በመዝገብ ቁጥር 4609 ታህሣስ 16 ቀን 2001ዓ.ም በሰጠው ውሳኔ ተረጋግጧል። ስለሆነም አውራሽ ወ/ሮ ብርታንጉ ፋንታይ ከሚች አስካለ አርአያ በኮረም ከተማ 01 ቀበሌ ከሰራችው ሁለት ክፍል ቤት የሚደርሳት አንድ ክፍል ቤት ተከሚሽ እንዲያስረክብኝና ስመ ንብረቱ እንዲዛወርልኝ ውሳኔ ይሰጥልኝ በማለት ክስ አቅርቧል።

2. አመልካች በተከሚሽነት ቀርቦ ከሚሽ ተጠሪ ከዚህ በፊት በኮረም ወረዳ ፍ/ቤት ክስ አቅርቦብኝ የወረዳው ፍ/ቤት ጥር 2 ቀን 2004ዓ.ም ውሳኔ ሰጥቶብታል።

ስለዚህ ጉዳዩ በፍርድ ያለቀ ስለሆነ በድጋሚ ሊቀርቡብኝ አይገባም የሚል ሌሎች መከራከሪያዎችን አቅርቧል። የአላማጣ ምድብ ችሎት የኮረም ከተማ ፍርድ ቤት ጥር 2 ቀን 2004 ዓ.ም የተጠሪንና

የአመልካችን ክርክር ከሰማ በኋላ የተከሰቱን /የተጠሪን/ ክስ ውድቅ በማድረግ ውሳኔ የሰጠ መሆኑ ገልጾ የከሰቱ /ተጠሪ/ መኖሪያ አማራ ክልል ሰቆጣ ከተማ የተከሰቱ መኖሪያ ትግራይ ኦሮሞ ወረዳ መሆኑ ተረጋግጧል። በአዋጅ ቁጥር 25/1985 አንቀጽ 5/2/ መሠረት ስልጣኑ የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመሆኑ የኮረም ወረዳ ፍርድ ቤት በሌለው የዳኝነት ስልጣን የሰጠውን ውሳኔ በፍ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 5/1/ ጉዳዩ ስልጣን ባለው ፍርድ ቤት ታይቶ እንዳይወሰን የሚገድብ አይደለም በማለት የአመልካችን መቃወሚያ ውድቅ አድርጎታል። የአመልካቾችና የተጠሪን ክርክርና ማስረጃ ከሰማ በኋላ አመልካች አንድ ክፍል ቤት ለተጠሪ እንዲያካፍል ውሳኔ ሰጥቷል። ይህ ውሳኔ በክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና የሰበር ችሎት ፀንቷል።

3. አመልካች ታህሳስ 19 ቀን 2004 ዓ.ም በተፃፈ የሰበር አቤቱታ የኮረም ከተማ ወረዳ ፍርድ ቤት ጥር 2 ቀን 2004 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በይግባኝ ሰሚ የአላማጣ ምድብ ችሎት የፍ/ሰ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 5/1/ ድንጋጌ በተዛባ መንገድ በመተርጉም ያቀረቡትን የመጀመሪያ የፍርድ መቃወሚያ በማለፉ የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው። ተጠሪ በሚች አስካለ አርአያ ጋር ምንም አይነት ዝምድና የሌለው በመሆኑ የውርስ ንብረት አንዲካፈል የተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት አመልክቷል። ተጠሪ በበኩሉ የካቲት 27 ቀን 2005 ዓ.ም በተፃፈ መልስ አውራሽ ቀደም ብላ ሚች አስካለ አርአያን ወራሽ መሆኗን አረጋግጧል የኮረም ወረዳ ፍርድ ቤት ጥር 5 ቀን 2004 ዓ.ም ከሥር ነገር የዳኝነት ስልጣኑ ውጭ በማየት የሰጠው ውሳኔ ተገቢ አለመሆኑን በማየት ዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የአላማጣ ምድብ ችሎት የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የለበትም በማለት ተከራክሯል። አመልካች መጋቢት 25 ቀን 2005 ዓ.ም የተፃፈ የመልስ መልስ አቅርቧል።

4. የሥር የክርክሩ አመጣጥና በዚህ ሰበር ችሎት ግራ ቀኙ ያቀረቡት ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም የዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት አላማጣ ምድብ ችሎት ቀደም ሲል በኮረም ወረዳ ፍርድ ቤት ጥር 2 ቀን 2004 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ፣ ስልጣን ባለው ፍርድ ቤት የተሰጠ አይደለም በማለት ተጠሪ ያቀረበለትን ክስ በማየት የሰጠውን ውሳኔ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና የሰበር ችሎት ማፅናታቸው የፍ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 5/1/ መሰረት ያደረገ ነው ወይስ አይደለም የሚለውን ጭብጥ በመያዝ ጉዳዩን መርምረናል።

5. ጉዳዩን እንደመረመርነው ተጠሪ አመልካች የሚች አስካለ አርአያ የውርስ ንብረት የሆነውንና በኮረም ከተማ የሚገኘውን ቤት እንዲያካፍለው በኮረም ከተማ ምድብ ችሎት ክስ አቅርቦ፣ የኮረም ከተማ ምድብ ችሎት የተጠሪን /የከሰቱን/ የአመልካችን /የተከሰቱን/ ክርክር ህዳር 10 ቀን 2004 ዓ.ም ከሰማ በኋላ የከሰቱ ክስ ውድቅ በማድረግ ጥር 2 ቀን 9.ም ብይን የሰጠ መሆኑን የከፍተኛው ፍርድ ቤት የአላማጣ ምድብ ችሎት ያረጋገጠው ፍሬ ጉዳይ ነው። በሕገ መንግስቱ አንቀጽ 79 ንዑስ አንቀጽ 1 መሰረት የዳኝነት ስልጣን ያለው የኮረም ከተማ ምድብ ችሎት ተጠሪ አመልካች ቤቱን እንዳካፍለው ያቀረበውን ክስ በማየት ጥር 2 ቀን 2004 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ የፍ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 320/1/፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 314፣ የፍ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 327 እና ሌሎች አስገዳጅ የስነ ስርዓት ሕግ ድንጋጌዎች መሰረት ስልጣን ላለው ፍርድ ቤት የይግባኝ ቅሬታ ቀርቦበት አልተሻረም ወይም አልተለወጠም። ተጠሪ የኮረም ወረዳ

ምድብ ችሎት በአዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 5/2/ የተደነገገውን በመተላለፍ፣ በሁለት ክልል ኗሪዎች መካከል የተነሣውን ክርክር በማየት ውሳኔ መስጠቱ የሕገ መንግስቱን አንቀጽ 80 ንዑስ አንቀጽ 4 የሚቃረን ስለሆነ በይግባኝ ታይቶ እንዲሻርለት ስልጣን ላለው ፍርድ ቤት የይግባኝ ቅሬታ አቅርቦ፣ የኮረም ምድብ ችሎት ጥር 2 ቀን 2004 ዓ.ም የሰጠውን ውሳኔ ያላሻረ በመሆኑ ውሳኔው በጉዳዩ ላይ የመጨረሻና አስገዳጅነት ያለው መሆኑ የሚቀርቡት ምክንያት የለም።

6. የኮረም ምድብ ችሎት ጥር 2 ቀን 2004 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በሕግ ከተሰጠው የስረ ነገር የዳኝነት ስልጣን ውጭ የሆነ ጉዳይ በማየት የሰጠው ቢሆንም፣ ይህ ውሳኔ በይግባኝ ታይቶ እንዲታረም ካልተደረገ በስተቀር በፍ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 212 በጉዳዩ ላይ አስገዳጅነት ያለውና የመጨረሻ ውሳኔ ነው። በመሆኑም የኮረም ምድብ ችሎት ጥር 2 ቀን 2004 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ ሥልጣን ላለው ፍርድ ቤት በይግባኝ ወይም በሰበር ታይቶ ባልተሻረበት ሁኔታ በዚያው ጉዳይ ተጠሪ ለከፍተኛው ፍርድ ቤት አላማጣ ምድብ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 02693 ያቀረበው ክስ የፍ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 5/1/ የሚቃረን በመሆኑ ተቀባይነት የሌለው ነው። የአላማጣ ምድብ ችሎት በፍ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 5/1/ የተዛባ ትርጉም መስጠት የኮረም ምድብ ችሎት ቀርቦ ጥር 2 ቀን 2004 ዓ.ም በፍርድ ባለቀና ሥልጣን ላለው ፍርድ ቤት ያልተሻረ ሆኖ እያለ ተጠሪ ያቀረበውን ክስና ክርክር በማየት ሚያዝያ 8 ቀን 2005 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ ከላይ የጠቀስናቸውን የሕግ ድንጋጌዎች የሚጥስና መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው። የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና የሰበር ችሎት የአላማጣ ምድብ ችሎት የፈፀመውን የሕግ ስህተት ሳይቀጥሉ ማለፋቸው መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የአላማጣ ምድብ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 02693 የሰጠው ውሳኔና የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 26210 የሰጠው ትዕዛዝ የትግራይ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በሰበር መዝገብ ቁጥር 56287 የሰጠው ትዕዛዝ ተሸሯል።
2. ጉዳዩ በኮረም ከተማ ምድብ ችሎት ጥር 2 ቀን 2004 ዓ.ም በፍርድ ያለቀ በመሆኑ ተጠሪ ይህንን ውሳኔ ለይግባኝ ወይም በሌላ የፍርድ ማረሚያ ሥርዓት ሳይሻሻር ሌላ ክስ ማቅረብ አይችልም በማለት በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 511 መሠረት ወስነናል።
3. በዚህ ፍርድ ቤት ያወጡትን ወጪና ኪሳራ ግራቶች ለየራሳቸው ይቻሉ። መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ማ/ጥ